

A vállalat

A vállalat mint szervezet

Gazdasági javak → szükség → az előállítás, a csere, a fogyasztás során gazdálkodni kell velük

→ üzleti vállalkozás – gazdasági javak előállítására létrejött szervezet – VÁLLALAT

csoportos termelés (együtműködés) előnyei
szerződéskötés költségeinek minimalizálása

Kisebb vállalat: tulajdonos és vállalatvezető nem válik szét

Nagyobb vállalat: tulajdonlás és vállalatirányítás elválik

Társasági formák:

Termelői magatartás

A vállalat domináns célja a **maximális profit** elérése.

$$\pi = \text{teljes bevétel (R)} - \text{teljes költség (C)}$$

$P \cdot Q$ – mennyit, milyen áron?
Az árupiacon határozódik meg.

Erőforrásigény
Erőforrások ára
Technikai fejlettség

Korlátozó feltételek:

Időkorlát – mennyi ideje van reagálni a piaci változásokra.

Technológiai korlát – a technika fejlettségétől függ.

Költségkorlát – milyen erőforrásokat, mennyiért tud beszerezni.

Piaci korlát – mennyit és milyen áron tud értékesíteni.

Termelési költség

Valamennyi, a termelés érdekében felmerülő ráfordítás értéke pénzben kifejezve.

Problémák:

időskálák keveredése: egy időpontban merülnek fel, de hosszabb időszakban számolják el, mert több termelési folyamatban vesznek részt → az egyszeri nagy összegű kiadást részletekben számolják el.

alternatív költség: a legjobb elmulasztott lehetőség értéke.

Feláldozott haszon, nincs tényleges pénzkiáramlás.

Számviteli költség (könyvelők)

Gazdasági költség (menedzsment) → a döntéshozatalnál mérlegelik nagyságát; érdemes-e beruházni stb.

Költségek

Explicit: az elszámolás időszakában merülnek fel kiadásként és számolják el költségként, és az elszámolásnál van róla bizonylat (anyag, bér, energia, bérleti díj, hitel törlesztés stb.)

Implicit (rejtett): a kiadás és a költségként való elszámolás elválik egymástól. (tipikusan nincs róla bizonylat)

Elszámolható:

- Számviteli trv.
- Valamikor pénz-kiadást jelentett
- Most számolják el költségként
- Nincs róla bizonylat (amortizáció)

+

Nem elszámolható:

- Alternatív költségek.
- Nincs kiadás.
- Feláldozott tőkejövedelem.**
- Feláldozott munkajövedelem.**

+

SZÁMVITELI KÖLTSÉG

+

GAZDASÁGI KÖLTSÉG

Költségek és profitok

ÁRBEVÉTEL (R)			
GAZDASÁGI KÖLTSÉGEK			GAZDASÁGI PROFIT
EXPLICIT KÖLTSÉGEK	IMPLICIT KÖLTSÉGEK		GAZDASÁGI PROFIT
EXPLICIT KÖLTSÉGEK	ELSZÁM. IMPL.KTG	NEM ELSZ IMP.KTG	GAZDASÁGI PROFIT
SZÁMVITELI KÖLTSÉG		SZÁMVITELI PROFIT	
SZÁMVITELI KÖLTSÉG		NORMÁL PROFIT	GAZDASÁGI PROFIT

Normálprofit az adott gazdaságban bárki által szokásosan elérhető jövedelem (átlagmunkabér, banki kamatok)

Költségek

Számviteli profit: bevétel – számviteli költség

(benne van a normálprofit, ami az adott tevékenységi területen minimálisan elvárt haszon; ez attól függ, hogy mennyi az alternatív költség)

Gazdasági profit (π): bevétel – **Gazdasági költség**

- a 2. legjobb alternatívánál több jövedelmet biztosít a tulajdonos számára;
- itt a gazdasági költség része a normálprofit;

Elemzéskor a gazdasági profitot és a gazdasági költséget vizsgáljuk!

Rövid távú költségek

L: felhasznált munka mennyisége
 p_L : a munka ára
K: felhasznált tőke mennyisége
 p_K : a tőke ára

A termelés összes költsége (C):

$C = p_L * L + p_K * K$, ahol rövid távon

$p_K * K$ állandó \rightarrow FIX KÖLTSÉG

$p_L * L$ változó \rightarrow VÁLTOZÓ KÖLTSÉG

$$C = VC + FC$$

Állandó költség (FC): a vállalat rövid távon fix inputtényezőinek folyó költsége.

Változó költség (VC): a rövid távú termelés függvényében változó inputtényezők gazdasági költségeinek összege.

Határköltség (MC): hogyan változik az összköltség, ha a vállalat egy egységgel növeli a termelését.

$$MC = dC/dQ = dVC/dQ$$

Megj.:

az alternatív költség a fix költség része, nem függ attól, hogy a vállalat adott körülmények között mennyi terméket állít elő.

Egy termékre jutó költségek

Átlagos fix költség (AFC): a termék egységére jutó fix költség. $AFC = FC/q$

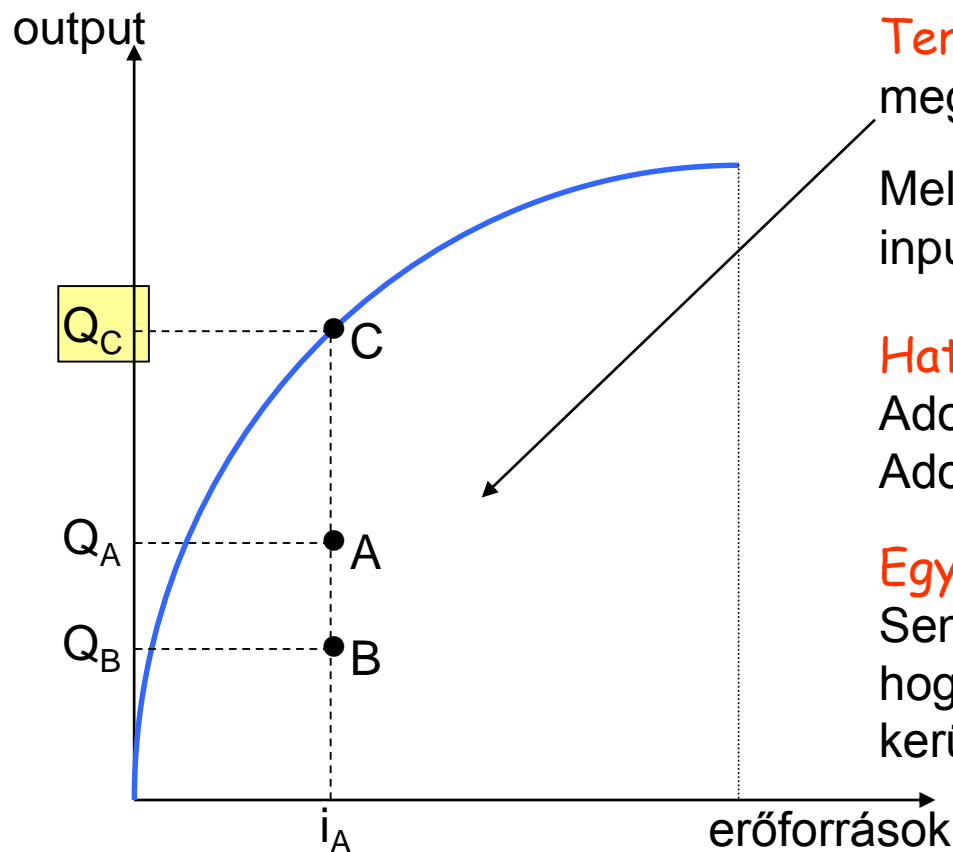
Átlagos változó költség (AVC): a termék egységére jutó változó költség. $AVC = VC/q$

Átlagköltség (AC): a termék egységére jutó összes költség.

$$AC = C/q = AFC + AVC$$

Ezeket a költségeket a termelési folyamat
UTÁN elemzik.

Technológiai korlát

Termelési halmaz: a technikailag megvalósítható input-output kombinációk.

Melyik a **hatékony** pont a lehetséges input-output kombinációk közül?

Hatékonyság:

Adott eredmény kisebb ráfordítással.

Adott ráfordításokkal nagyobb eredmény.

Egy társadalmi állapot Pareto hatékony:

Senki sem hozható jobb helyzetbe anélkül, hogy valaki más rosszabb helyzetbe kerülne ezáltal.

?

a szóba jöhető kombinációk közül melyek azok, amelyek technikailag hatékonyak? →

Minden I/O kombinációra megkeresni az elérhető maximális kibocsátást. →

TERMELÉSI FÜGGVÉNY

Fogalmak

Egy tényező átlagterméke: (AP= average product) a termelési eredmény és a tényező felhasznált mennyiségének hányadosa.

(pl. munkatermelékenység, tőketermelékenység)

$$AP_L = Q/L, \quad AP_K = Q/K$$

A termelési függvény minden pontját összekötöm az origóval, és ennek meredeksége = AP.

A termelési folyamat lezárultával, utólag elemzik: lehet-e Q-t növelni?

Egy inputtényező határterméke: (MP=marginal product)

az a szám, amely megmutatja, hogy mennyivel változik az össztermelés, ha az adott tényező felhasználását egységnyel növeljük.

$$MP_L = dQ/dL, \quad MP_K = dQ/dK$$

Az adott pontban érintőt húzok a termelési függvényhez, és ennek meredeksége = MP.

A döntések előtt vizsgálják: érdemes-e tovább növelni az inputtényezőt?

A termelési függvény

- **inputok** (termelési tényezők):
 - tőke $\Rightarrow K$
 - munka $\Rightarrow L$
 - (föld $\Rightarrow A$);
- **output**: termék mennyisége $\Rightarrow Q$;
- **technológiai halmaz**: megvalósítható input-output kombinációk halmaza;
- **termelési függvény**: $K, L \rightarrow Q$ $Q = f(K, L)$

A technológiai halmaz határa: különböző input kombinációkkal előállítható maximális kibocsátás.

Termelési függvény

Termelési függvény: a termelési tényezők lehetséges input kombinációi és a velük előállított maximális kibocsátási lehetőségek halmaza (output) közötti technikai-gazdasági összefüggés.

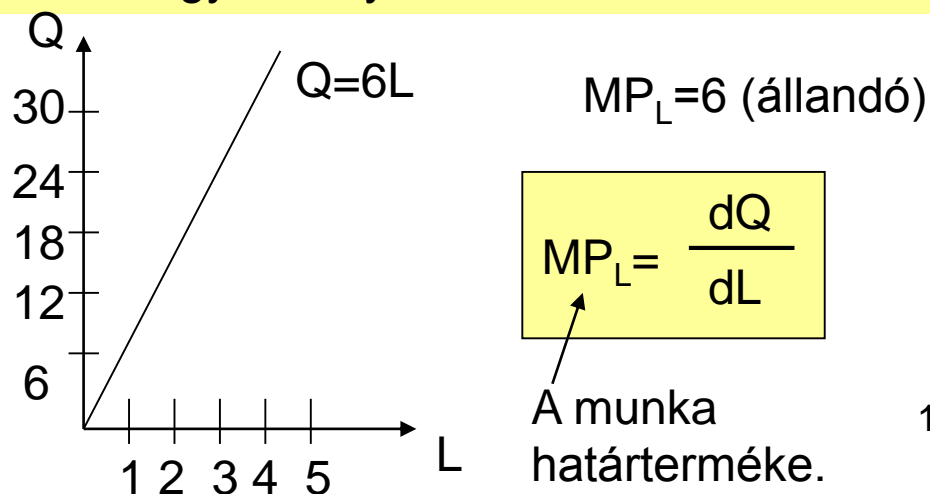
A termelési függvényt 3 vetületben vizsgáljuk:

- Az **idő** függvényében: parciális, hosszú távú termelési függvény;
- Egy bizonyos **kibocsátási szinten** vizsgálva: isoquantok;
- Minden termelési tényezőt azonos arányban növelve: skáláhozadék.

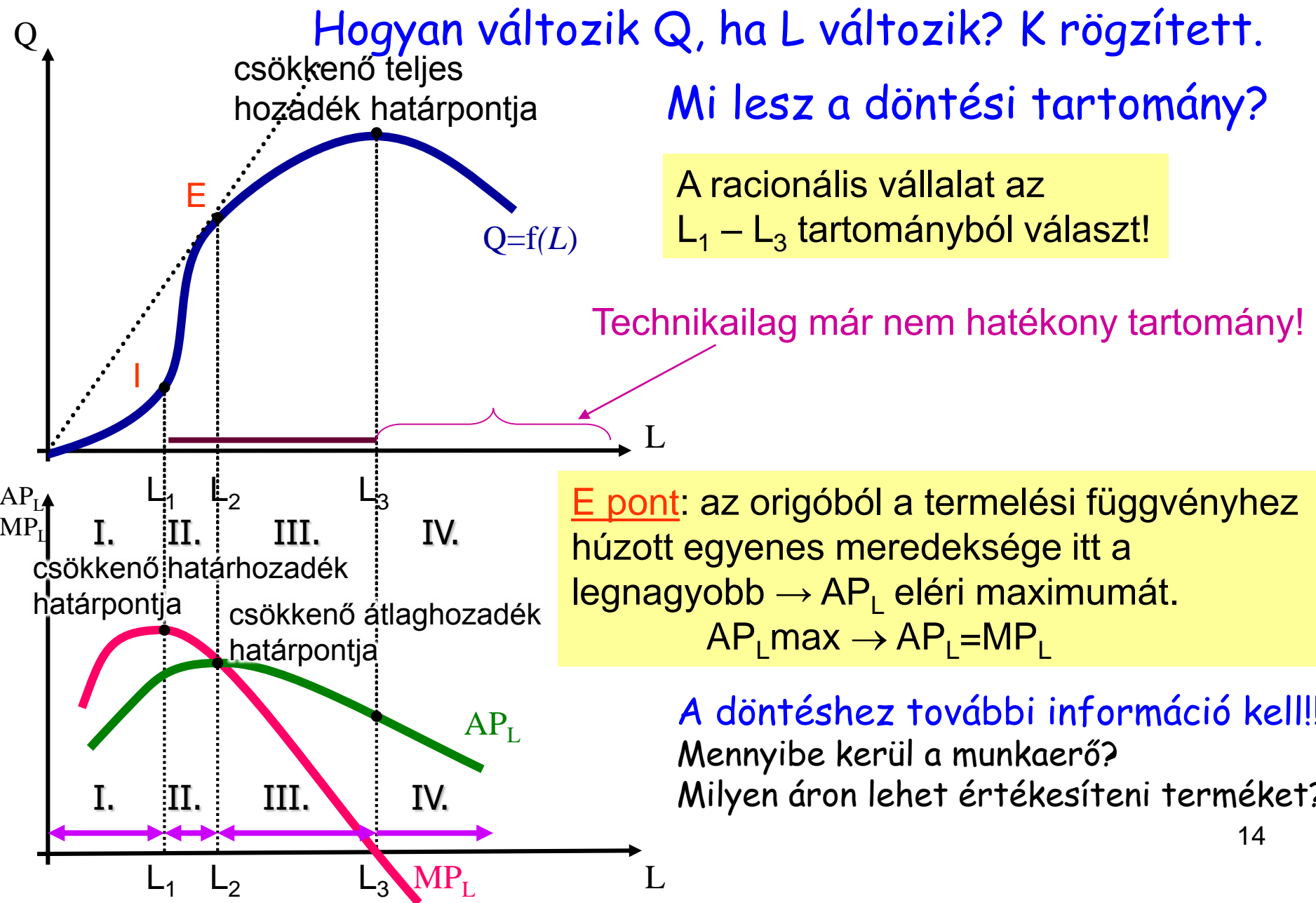
! $Q=2KL$ Rövid távon K rögzített $\rightarrow K=3 \rightarrow Q=6L$

L \ K	1	2	3	4	5
1	2	4	6	8	10
2	4	8	12	16	20
3	6	12	18	24	30
4	8	16	24	32	40
5	10	20	30	40	50

Parciális termelési függvény: megmutatja, hogy hogyan alakul a termelés egyetlen tényező változásának következtében, feltéve, hogy minden egyéb tényező változatlan.

Rövid távú (parciális) termelési függvény

Rövid távú (parciális) termelési függvény

Milyen hatással van a változó tényező pótlólagos ráfordítása a hozamra nézve?

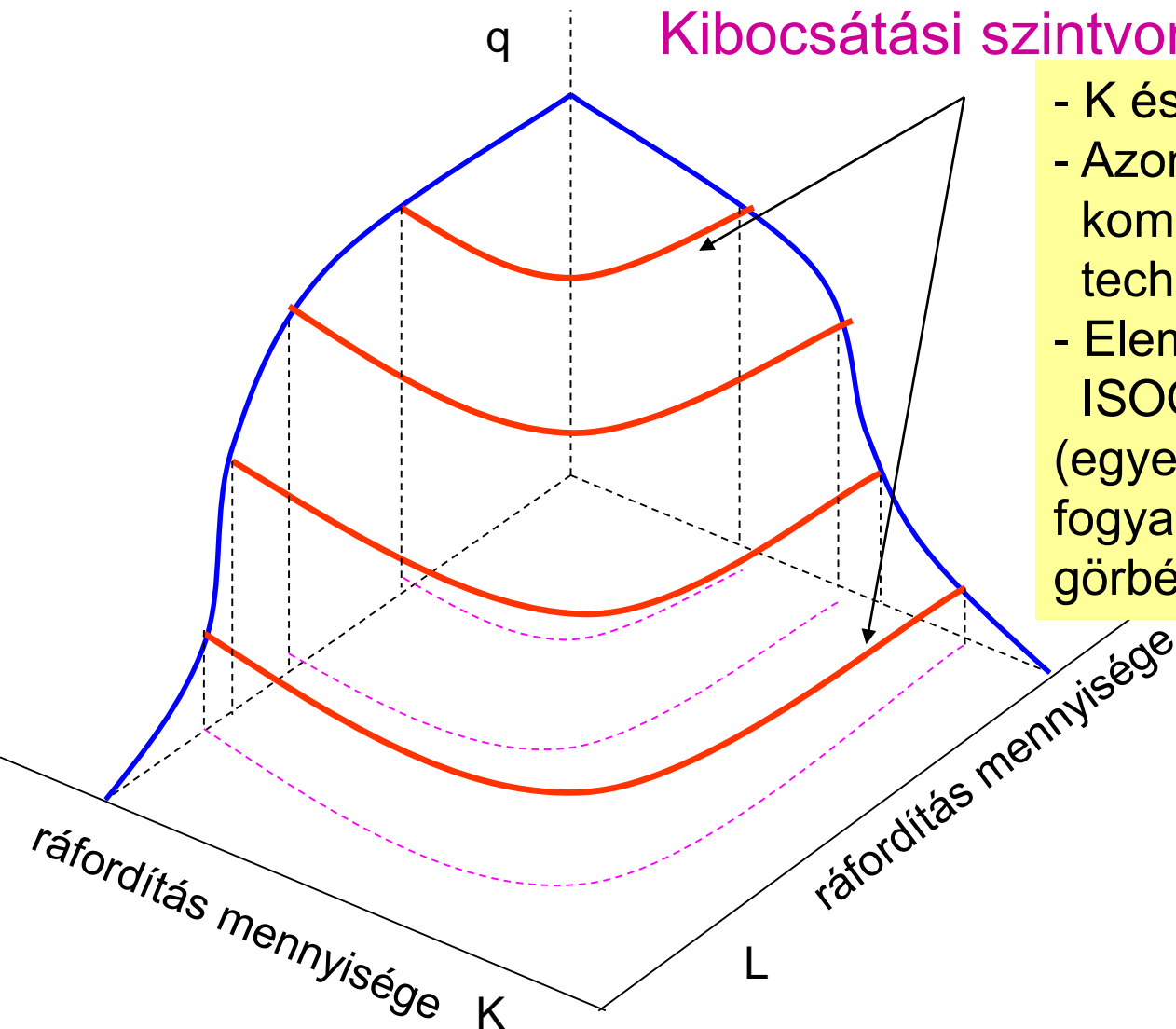
Növekvő hozadék: a fokozatosan növelt változó inputtényező határterméke (MP) nő, amennyiben minden további inputtényező változatlan.

Csökkenő hozadék: a fokozatosan növelt változó inputtényező határterméke (MP) csökken, amennyiben minden további inputtényező változatlan.

Negatív hozadék: a fokozatosan növelt változó inputtényező határterméke (MP) negatív, amennyiben minden további inputtényező változatlan.

Q(L) vegyes hozadékú függvény.

Termelési függvény - hosszú táv

Kibocsátási szintvonalak

- K és L változtatható
- Azonos q különböző input-kombinációkkal érhető el adott technológia mellett
- Elemzés eszköze:
ISOQUANT-görbék
(egyenlőtermék-görbék – mint a fogyasztónál a közömbösségi görbék)

!!!! FELADAT !!!!

Tanulni önállóan ÉS folyamatosan kell!!!
A tanulás alapja a KÖNYV!

Köszönöm a figyelmet!